

صدا

صدا

پرونده نخست - برنامه رادیویی جمعه ایرانی (بخش پایانی)

گفتگو با رضا عابدی / یازنگر

علی صفریان

برای گفتگو با استاد رضا عبدی و شنیدن ناگفته هایش درباره 53 سال فعالیت و تجربه مستمر هنری و نمایشی در عرصه تئاتر، سینما و از همه شاخص تر رادیو، شوق داشتم. گفتگویی که بی شک نقطه درخشان در پرونده مطبوعاتی برنامه رادیویی جمعه ایرانی بود و بر ارزش و اعتبار آن می افزود، اما این انتظار بدلیل برخی شرایط خاص و پیش آمدهای ناپیشبینی آنطور که باید صورت نگرفت و نتوانستم از فرصت هم نشینی با ایشان به نحو احسن بهره برم و فقط به طرح پرسش های کلیدی بسنده کردم.

این گفتگو در ساختمان «شهدای رادیو» و صرفاً بر اساس لطف و عنایت استاد رضا عبدی صورت گرفت.

هدف از تولید یک برنامه طنز رادیویی چیست؟

شاد کردن مردم مهمترین هدف یک برنامه طنز رادیویی است. اما در کنار شاد کردن، بیان مشکلات و معضلات مردم با زبان طنز هدف دیگر این برنامه هاست. امروزه در تمام دنیا انتقادات بصورت طنز بیان می شود و بسیار هم مورد استقبال مردم قرار می گیرد. با طرح مشکلات در یک برنامه طنز که شاید توسط خود مردم قابل طرح نباشد، علاوه بر اینکه موجب بروز حس سبکی مردم می شود، بدلیل استفاده از ادبیات طنز، تاثیر گذارتر خواهد بود و البته لطافت طنز هم اجازه برخوردارگی به کسی را نمی دهد.

یعنی کارکرد ویژه برنامه های طنز رادیویی صرفاً بیان انتقادات است؟

صرفاً بیان انتقادات نیست، بلکه در کنار ایجاد سرگرمی و تلطیف روحیه مردم، بیان مشکلات هم یک کارکرد مهم و ویژه تلقی می شود.

برنامه های طنز با هدف ایجاد ارتباط با چه قشری در جامعه تولید می شوند؟ عوام یا خواص؟

برنامه ها از نظر متن، اجرا، لحن و ادبیات طوری تولید می شوند که برای همه اقشار جامعه قابل درک و استفاده باشد. اگر خواص هم گوش کنند آنها را هم می توان جزو شنوندگان برنامه بشمار آورد. در واقع نمی توانیم برنامه های طنز را مختص به قشر خاصی بدانیم.

یک نمایش رادیویی موفق باید دارای چه ویژگی هایی باشد؟
در ابتدا باید از متن و محتوای خوبی برخوردار باشد. یعنی اینکه علاوه بر داشتن پیام برای مخاطب، بتواند با استفاده از یک متن توانمند بر ذهن شنونده تاثیر گذار باشد و وی را مجذوب خود کند.

این محتوای خوب، در برنامه «جمعه ایرانی» هست؟
بله هست. این برنامه محصول خوب کار یک گروه توانا است و توانسته با حجم وسیعی از مخاطبان ارتباط برقرار کند. آمار اخیری که توسط رادیو گرفته شده حکایت از علاقه هشتاد درصد از مخاطبان رادیو به این برنامه دارد و همین گواه وجود محتوا خوب و تولید موفق این برنامه است.

ساختار و فرم برنامه جمعه ایرانی حدود دو دهه صبح های جمعه در رادیو اجرا شده است، تصور نمی کنید این ساختار و فرم نیاز به تغییرات دارد؟

اتفاقا آقای سعید توکل، سردبیر و تهیه کننده این برنامه با دقت و ظرافت دائما تغییرات لازم را در برنامه اعمال می کند و آن را برابر با نیازهای روز جامعه پیش می برد. الان در برنامه اینمهایی وجود دارد که کاملا به نیازهای روز مخاطب می پردازد، بعنوان مثال بخشی در برنامه به نام «20 سئوالی» وجود دارد که توسط شخص آقای سعید توکل نوشته می شود، در این آیتم مشکلات، معضلات و بطور کل مسائل روز جامعه بطور کاملا دقیق و ظریف بیان می شود.

کلا چه نقش هایی را در برنامه «جمعه ایرانی» ایفا می کنید؟
در حال حاضر در برنامه جمعه ایرانی نقش های «آقای بهمنی»، «دکتر تصدقی»، «آقای ارزی»، «کمانداتور ایتالیایی» و «آمیز عبدالبیزینس» را اجرا می کنم.

مردم شما را با چه نقشی می شناسند؟
فکر می کنم بیشتر مردم نقش «آمیز عبدالطمع» را بخاطر داشته باشند. البته الان این نقش را پس از انجام تغییرات و به روز شدن آن با نام «آمیز عبدالبیزینس» در برنامه «جمعه ایرانی» ایفا می کنم.

فعالیت شما فقط در شبکه رادیویی ایران است؟
خیر. علاوه بر اینکه در برنامه «جمعه ایرانی» که از رادیو ایران پخش می شود بعنوان بازیگر حضور دارم، در برنامه «طنز و طنزپردازان» تولید شبکه رادیویی فرهنگ هم بعنوان کارگردان فعالیت می کنم. البته قبلا برنامه ای در شبکه رادیویی تهران داشتم به نام «تهران قدیم» نویسنده و مجری آن خودم بودم و به مدت چهار سال این برنامه از رادیو تهران پخش می شد. در آن برنامه درباره آداب و رسوم و سنت های مردم تهران قدیم بحث و گفتگو می شد. تصمیم دارم اگر خدا بخواهد این برنامه را هم بعد از چند سال وقفه مجددا شروع کنم چون برنامه موفق بود و مخاطبان خاصی داشت.

شاد کردن مردم مهمترین هدف یک برنامه طنز رادیویی است. اما در کنار شاد کردن، بیان مشکلات و معضلات مردم با زبان طنز هدف دیگر این برنامه هاست. امروزه در تمام دنیا انتقادات بصورت طنز بیان می شود و بسیار هم مورد استقبال مردم قرار می گیرد

چرا همیشه هنرمندان رادیو از شرایط شغلی خود گلایه دارند؟

چون در این کار پولی نیست. اصولاً سطح در آمد در رادیو بسیار کمتر از رسانه های دیگر همچون تلویزیون و سینما است و متأسفانه این شرایط مسبوق به سابقه است.

با توجه به این نارضایتی از شرایط شغلی بین اساتید آن، آیا نسل جوان میلی به حضور در این پیشه دارد؟

اتفاقاً همین الان جوانهای بسیاری مشتاق ورود به این حرفه هستند و شاهد حضور نسل جوان در این شغل هستیم. اما به نظر من از همان ابتدا باید درست و آگاه وارد این کار شوند. مصداق بیت شعر معروف:

اگر دزدی با چراغ آید

گزیده تر برد کالا

بنابر این پیشنهاد می کنم حتماً با تحصیلات و آگاهی بیایند و از همه مهمتر به این کار بعنوان شغل اصلی نگاه نکنند. حتی بیشتر هنرمندان قدیمی نیز در اصل شغل دیگری داشتند و این شغل برایشان جنبه یک سرگرمی و یک علاقه محض را داشت. مثلاً دکتر نصر وزیر بود، نصرت... محترم استاندار سمنان بود و یا دکتر مهدی نامدار شهردار بود.

من به جوانان توصیه می‌کنم اگر به کار هنری در رادیو علاقه دارند، فریب زرق و برق آن را نخورند و اول به فکر زندگی خودشان باشند. یعنی کار دیگری را بعنوان حرفه اصلی برگزینند بعد با خیال راحت سراغ اینکار بیایند تا مثل برخی از هنرمندان مستاصل نباشند.

بسیاری از توفیقات و موفقیت‌های هنرمندان پیشکسوت رادیو مدیون علاقه بی‌حد و حصر آنها به این شغل بوده، آیا دیدگاه نسل جوان از این حیث و از نظر حجم حس و علاقه همانند پیشکسوتان است و یا اینکه صرفاً یک دیدگاه تکنیکال و حرفه‌ای دارند؟ آیا می‌توان امید به تکرار کارهای درخشان در آینده داشت؟ همه جوانها اینطور نیستند. اما جوانهایی که استعداد و علاقه داشته باشند هم هستند و نمونه‌های آنها را در بین هنرمندان برنامه «جمعه ایرانی» می‌توانید ببینید که بسیار با انگیزه و علاقه و البته هنرمندانه ایفای نقش می‌کنند. مطمئن باشید انطور نیست که کسی جای ما نباشد.

ظهور رسانه‌های جدید و نیز تولد شبکه‌های متنوع تلویزیونی طی سالهای اخیر بر حجم و کیفیت مخاطبان رادیو تاثیر نگذاشته است؟

من فکر می‌کنم رادیو مخاطبان خاص خود را دارد. یعنی آن دسته که از سالهای دور شنونده رادیو بودند، هنوز هم مخاطب آن هستند. تکنولوژی‌های جدید و به تبع آن تولد رسانه‌های مدرن بیشتر بر جوانان تاثیر گذار بوده و این را می‌توان از حجم بازخورد برنامه‌های رادیویی متوجه شد.

حرف آخر؟

رادیو در ایران طی چند سال اخیر پیشرفت کرده که باعث و بانی این پیشرفت معاونت محترم صدا، آقای دکتر خجسته بوده است. ایشان یکی از کسانی هستند که به هنرمندان و بخصوص هنرمندان پیشکسوت احترام می‌گذارند و درب اتاقشان همیشه برای هنرمندان باز است و من به سهم خودم از ایشان تشکر می‌کنم.

استاد از اینکه با هنرمند گفتگو کردید بی‌نهایت سپاسگزارم.